

دوره حقوق شهروندی - دفتر دوم

حقوق شهروندی؛

از تدبیر دولت تا برنامه عمل مشترک

تألیف:

محمود عباسی

سیدطه موسوی میرکلائی، حسین عبثانی مقدم

محمدحسین عرفان منش، نواب رحیم

و عبدالمجید سودمندی

معاونت حقوق بشر و امور بین الملل وزارت دادگستری

سرشناسه: عباسی، محمود، ۱۳۴۲ - گردآورنده
عنوان قراردادی: ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور: حقوق شهروندی از تدبیر دولت تا برنامه عمل مشترک/ به اهتمام محمود
عباسی؛ با همکاری سیدطه موسوی میرکلانی ... [و دیگران]

مشخصات نشر: تهران: انتشارات حقوقی، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۲۱۶ ص.

فروست: دوره حقوق شهروندی؛ دفتر دوم.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۲۴-۷۱-۵

وضاحت فهرست نویسی: فیا.

داشت: همکاران سیدطه موسوی میرکلانی، حسین عرفانی مقدم،

محمدحسین عرفانمنش، نوید رهبر، عبدالمجید سودمندی.

یادداشت: کتابنامه: ص ۱۵۸.

موضوع: روح: حسن، ۱۳۲۷ - رئیس جمهور - دیدگاه درباره حقوق مدنی، ایران.

موضوع: حقوق مدنی، Civil rights، حقوق مدنی - ایران - سیاست دولت

موضوع: امنیت در - ایران - برنامه ریزی

شناسه افزودن: رسو، میرکلانی، سیدطه، ۱۳۶۱

رده بندی کنگر: ۷۱۹۶ ج ۲۱ ع ۵۰۰/ KMH

رده بندی دیویی: ۴۷/۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۹۸۴۱، ۴۷

حقوق شهروندی؛ از تدبیر دولت تا برنامه عمل مشترک

تألیف: دکتر محمود عباسی، دکتر سیدطه موسوی میرکلانی، حسین عرفانی مقدم،

محمدحسین عرفانمنش، دکتر نوید رهبر و دکتر عبدالمجید سودمندی

حروفچینی و صفحه‌آرایی: زینب حاج‌نما

طرح جلد: محمدحسن عرفانمنش

چاپ اول: تابستان ۱۳۹۶

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

چاپ و صحافی: اعتماد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۳۲۴-۷۱-۵

ناشر: انتشارات حقوقی

وزارت دادگستری؛ خیابان ولیعصر (ع)، جنب سفارت عراق، طبقه پنجم،

معاونت حقوق بشر و امور بین‌الملل

تلفن ۸۸۸۹۳۶۱۴/ دورنگار ۸۸۹۲۵۹۲۱

حق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۱۱	دیباچه.....
۱۵	حقوق شهروندی و سلامت عمومی.....
۱۷	۱- چالش‌های فرا روی بهداشت و سلامت عمومی.....
۱۷	۱-۱- مغفول واقع شدن حقوق شهروندی در حوزه سلامت.....
۱۸	۱-۲- تأمین دارو و تجهیزات پزشکی و تأثیر تحریم‌ها بر آن.....
۲۰	۱-۳- ارائه تسهیلات به بیماران خاص.....
۲۳	سبرآیند: تراوایی حقوق شهروندی و حقوق سلامت.....
۳۳	حقوق شهروانی و محیط‌زیست.....
۳۴	۱- قوانین و اسناد موجود.....
۳۷	۲- راهکارها.....
۴۵	حقوق شهروندی و آلودگی هوا.....
۴۶	۱- مفهوم‌شناسی موضوعی.....
۴۷	۲- بین‌المللی شدن موضوع مقابله با آلودگی هوا.....
	۳- مبارزه با آلودگی هوا در راستای تأمین حق بر محیط‌زیست، حق بر سلامت و حق بر حیات.....
۴۸	۴- مبارزه با آلودگی هوا مخالف توسعه تک‌بعدی، برابری با تأمین حق بر توسعه پایدار.....
۵۲	۵- نقش قوانین، عوامل اقتصادی و نهادهای حاکمیتی (ابریو) در رفع معضل آلودگی هوا؛ تجارب ایران.....
۵۳	۶- انتقادهای مطرح شده درباره قوانین ایران در خصوص موضوع آلودگی هوا.....
۵۵	۷- چالش‌ها و نقاط ضعف مراجع قضایی ایران در مقابله با آلودگی هوا.....

- ۸- فرصت‌ها و نقاط قوت مراجع قضایی ایران در مقابله با آلودگی هوا. ۵۶.
- ۹- ابزارهای اقتصادی مبارزه با آلودگی هوا در قوانین ایران. ۵۷.
- ۱۰- نهادهای حاکمیتی (عوامل اجرایی). ۵۸.
- ۱۱- پیشنهادات و ارائه راهکارها. ۵۸.
- حقوق شهروندی و دخانیات** ۶۳
- ۱- استنتاج تحمیلی دود دخانیات در اماکن عمومی. ۶۴.
- ۲- تبلیغات رسانه‌ای اعم از رسانه‌های حقیقی و مجازی. ۶۷.
- ۳- استنتاج تحمیلی دود دخانیات در محیط کار. ۶۸.
- حقوق شهروندی و امنیت غذایی** ۷۳
- ۱- مفهوم امنیت غذایی و ارکان آن. ۷۳.
- ۲- ارکان اصلی امنیت غذایی. ۷۴.
- ۱-۲- غذای کافی. ۷۴.
- ۲-۲- دسترسی به غذا. ۷۴.
- ۲-۳- ثبات در دریافت غذا. ۷۵.
- ۳- وضعیت امنیت غذایی در حوزه داخلی و بین‌المللی بر اساس قوانین و مقررات موجود. ۷۵.
- ۱-۳- وضعیت داخلی. ۷۵.
- ۲-۳- وضعیت بین‌المللی. ۷۷.
- ۴- چالش‌های حوزه امنیت غذایی. ۷۸.
- ۵- راهبردهای موثر در امنیت غذایی با تاکید بر حقوق شهروندی. ۸۶.
- ۱-۵- اصلاح الگوی مصرف. ۹۰.
- ۲-۵- سرمایه‌گذاری در کشاورزی. ۹۰.
- ۶- نتیجه‌گیری. ۹۰.
- حقوق شهروندی و رفع تبعیض** ۹۵.

۱- قوانین و مقررات داخلی و معاهدات بین‌المللی در زمینه رفع تبعیض

۹۷.....

۲- چالش تبعیض و قانون‌گذاری..... ۱۰۰

۲-۱- چالش تبعیض در ارتباط با قانون مجازات اسلامی..... ۱۰۰

۲-۲- مساله تبعیض دینی - مذهبی و مشارکت سیاسی..... ۱۰۲

۲-۳- تبعیض‌های اجتماعی..... ۱۰۳

۲-۴- تبعیض در اجرای قانون..... ۱۰۴

۳- راهکارها..... ۱۰۴

حقوق شهروندی و مدیریت زمان..... ۱۰۷

۱- چالش‌های پیش‌رو..... ۱۰۸

۲- مدیریت زمان در آموزه‌های اسلامی..... ۱۱۰

۳- مدیریت زمان در دگرزین غربی: روش‌شناسی و راهبردها..... ۱۱۲

۴- مدیریت زمان در قوانین موجود..... ۱۱۴

۴-۱- تأخیر پروازها..... ۱۱۴

۴-۲- تأخیر پرداخت‌ها..... ۱۱۶

۴-۳- تخلفات اداری..... ۱۱۷

۵- راهبردها و برنامه‌ها..... ۱۱۷

حقوق شهروندی و حقوق مالکیت فکری..... ۱۱۹

۱- چالش‌های حقوق مالکیت فکری در ایران..... ۱۲۲

۲- راهکارهای حمایت از حقوق مالکیت فکری در ایران..... ۱۲۶

حقوق شهروندی و مقابله با فساد..... ۱۲۹

۱- چالش‌های پیش‌رو..... ۱۳۰

۲- مقابله با فساد در آموزه‌های اسلامی..... ۱۳۲

- ۳- مقابله با فساد در قوانین موجود ۱۳۳
- ۴- راهبردها و برنامه‌ها ۱۳۵
- ۵- پیشنهادات و ارائه راهکارها ۱۳۷
- حقوق شهروندی و اقتصاد مقاومتی ۱۴۱
- ۱- اقتصاد مقاومتی از دیدگاه مقام معظم رهبری ۱۴۲
- ۲- حقوق شهروندی، اقتصاد مقاومتی و بهبود فضای کسب و کار ۱۴۳
- ۳- حقوق شهروندی، قانون‌گذاری و رفع موانع قانونی اقتصاد مقاومتی ۱۴۵
- ۴- حقوق شهروندی، اقتصاد مقاومتی و مقابله با فساد اداری و مالی ... ۱۴۷
- ۵- حقوق شهروندی، اقتصاد مقاومتی و حمایت از حقوق مصرف‌کننده ۱۴۹
- ۶- راهبردها و برنامه ۱۵۲
- منابع و مأخذ ۱۵۵
- ضمیمه: منشور حقوق شهروندی ۱۸۳

دیباچه

اگر امروزه می‌توان از تمدن بشری سخن گفت، از آن رو است که انسان‌ها از حق تعیین سرنوشت برخوردارند. حق تعیین سرنوشت مبنای حقوق عمومی چه در سطح ملی و چه در سطح بین‌المللی است. این بدان معنا است که در یک جامعه - خواه ملی یا بین‌المللی - همه اعضای آن حق مشارکت در امور عمومی جامعه را دارا هستند؛ مشارکتی که از طریق اعطای حق رای به شهروندان و بازیگران جامعه تضمین می‌گردد.

دست به همین دلیل است که در جهان معاصر هر گونه اتخاذ تصمیم در سطح عمومی منوط به خواست و اراده شهروندان است. اگر در اسلام عزیز تأکید شده است که «و امرهم شوری بینهم» مقصود اعتلای حقوق شهروندی بوده است. قانون اساسی - جمهوری اسلامی ایران هم متأثر از آموزه‌های اسلامی و گفتمان انقلاب اسلامی - ضمن اصول متعددی به حقوق شهروندی و حضور و مشارکت مردم پرداخته و این اساس نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران است. در جمهوری اسلامی ایران علاوه بر مشارکت عمومی، تأکید بر مشروعیت ناشی از رأی مردم نیز هست؛ یعنی حضور مردم نه صرفاً یک جواز قانونی، بلکه مشروعیت‌ساز هم است. مشروعیت برآمده از خواست ملت مبتنی بر آن است که زندگی اجتماعی - سیاسی آنان گان بوده و همه در آن سهیم و شریک هستند. به بیان دیگر همان‌گونه که همه اعضای جامعه بشری از حقوق طبیعی برخوردار هستند، همه اعضای جامعه نیز دارای حقوق اجتماعی می‌باشند؛ با این تفاوت که حقوق بشری و طبیعی به صرف انسان بودن به فرد تعلق می‌گیرد و حقوق اجتماعی و شهروندی به صرف عضویت در اجتماع شامل حال افراد می‌شود. اسلام به این جنبه از حقوق مردم یعنی حقوق اجتماعی نیز توجه نموده و آن را حق الناس می‌نامد.

تأکیدی که قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران بر شورای شهر نموده، نشان از اهمیت توجه به حقوق شهروندان در این نظام حقوقی می باشد.

حقوق شهروندی علاوه بر ارتقاء مشروعیت حکومت و جلب مشارکت عمومی، اهمیت بسیاری در تثبیت، آرامش، رضایتمندی و تعلق خاطر ملی اعضای جامعه به نظام و نحوه حکومت داری خواهد داشت. اگر افراد بدانند که حقوقشان محترم بوده و هر گونه تعدی یا نقض این حقوق، پشتیبانی و عکس العمل دولت را به همراه خواهد داشت، اطمینان حاصل می کنند که مرجعی برای نفع از حقوقشان وجود داشته و حقی ضایع نخواهد شد؛ امری که علاوه بر ایجاد امنیت در روابط اجتماعی شهروندان، دلبستگی ایشان را به حکومت فزاینده می دهد. این گونه است که شهروند در کنار شهریار و والی در کنار رعیت با طرب خاطر می نشیند و آنچه حاکم بر مناسبات متقابل این دو می شود، نه آشنایی و نزدیکی و مراوده شخصی که حکومت قانون خواهد بود. به این ترتیب حاکم شهروندان در قانون اساسی به منزله میثاق میان ملت و حکومت نهاده شده و هیچ یک از طرفین توافق را یارای نادیده گرفتن آن موازین و ارزش ها نخواهد بود.

بدیهی است که آغاز هر گونه فعالیت در حوزه حقوق شهروندی چه از جانب دستگاه های اجرایی و چه از سوی جامعه مدنی، درمند شناخت مهم ترین موضوعات و دغدغه های حقوق شهروندی در سطح جامعه و ارائه راهبرد برای مقابله با مشکلات موجود است.

تدوین مجموعه پیش رو... راهکارهایی را پیشنهاد می نماید؛ راهکارهایی که در چارچوب برنامه عمل مشترک در حوزه حقوق شهروندی بین معاونت حقوق بشر و امور بین الملل وزارت دادگستری و دستگاه های اجرایی ذیربط می تواند منشأ اثر باشد و برخی برنامه های دولت تدبیر و امید در حوزه حقوق شهروندی را محقق سازد. به دنبال این ضرورت است که نویسندگان

محترم بخشی از چالش‌های اساسی حقوق شهروندی را شناسایی نموده و در حد بضاعت راهکارهایی را پیشنهاد نموده‌اند. امید است که این مجموعه بتواند در راستای اتخاذ خط‌مشی‌ها و راهبردهای عملیاتی به منظور تضمین و ارتقاء حقوق شهروندی، راهگشا بوده و رهنمودهایی را به دست‌اندرکاران امر ارائه نماید.

محمود عباسی

معاون حقوق بشر و امور بین‌الملل وزیر دادگستری

www.ketab.ir